

En hij doet dit op grond van het feit, dat hij heidensche wijsbegeerte speurt in die beschouwing. Hetgeen immer een deugd is — zoowel het speuren naar, als het verwerpen van dat heidendom. Waarom ook Kuyper's echte leerlingen ook in dit opzicht de voetsporen van hun meester drukken.

H.

C. V.

Aan een jongeren tijdgenoot.

No. 1.

Amice,

In het eerste nummer van „De Reformatie” — 24 Sept. 1920 — heb jij een beurt gehad. De toenmalige ds J. C. Rullmann schreef je een brief, naar aanleiding van het heengaan van ds J. C. Sikkels.

Sindsdien is je correspondent zelf van ons genomen. En de correspondentie met jou is gestaakt. Hoe dat zoo gekomen is, weet ik niet, en het doet er ook niet toe. Maar onze redactie van tegenwoordig wou wel, dat de brieven werden hervat. Ze oordeelde, dat jij daar wel voor voelen zou, en doet maar net, of jij niet intusschen ruim 19 jaar ouder bent geworden.

Ik wil 't wel probeeren; en als je soms bang bent, dat de correspondentie wat al te zeer van één kant komen zal, kun je me altijd ook van jouw kant schrijven. Je moet dat dan doen met gebruikmaking van 't adres van de redactie, want ik ben voorloopig niet van plan, mijn naam te noemen. We kunnen onze correspondentie beter „onpersoonlijk” houden vooraan; ze zeggen van jou, dat je wel eens te veel op personen let, of — te weinig. Ik weet niet, of dat waar is; en in elk geval geloof ik, dat jij op dit punt geen ander type vertoont, dan ik zelf en mijn konvinten, toen wij nog in onze eerste jeugd waren. Maar goed, laat maar loopen. In elk geval zullen wij probeeren, met elkaar te praten zóó, dat de namen er niet toe doen.

Als pseudoniem heb ik gekozen: Adolphus Venator. Bij dat „Adolf”, hier op 'n latijnsch gezegd, hoef je niet aan eenigen buurman van over de grenzen te denken; en bij dat „venator”, hetwelk zooveel als „jager” beteekent, eerst helemaal niet. Aan hem niet, noch aan eenigen Nimrod van geregistreerd formaat. Och nee, ik dacht, toen ik dien naam voor onze correspondentie koos, alleen maar aan een opmerking, die Philalethes — compagnon in het dragen van een verzonnen naam — maakt in wat deftiglijk genaamd wordt: de Eerste Samenspraak van het „Examen van het Ontwerp van Tolerantie, om de Leere, in de Dordrechtse Synode, Anno 1619, vastgesteld, met de veroordeelde Leere der Remonstranten te vereenigen, voorgesteld in eenige Samenspraken, door een Genootschap van Voorstanders der Nederlandse Formulieren van Eenigheid geschreven, tot versterking van de Liefhebbers der Waarheid, om door de vlejende naamen van Liefde en Verdraagszaamheid van de Sulverheid des Euangeliums niet afgeleid te worden”, — hè hè, ik ben er. In deze eerste samenspraak zijn er vijf aan bod:

Orthodoxus, een Regtzinnige;

Pantanechomenus, een Alverdragende, zoo iets als wat je tegenwoordig Multatuli noemt, als je deftig doen wil, en dus een bok schiet; want de naam beteekent: vóór alles rust!

Adiaphorus, een Onverschillige;

Philalethes, een Waarheidlievende, dat schijnt nog weer wat anders te wezen dan een Regtzinnige; en:

Euruodius, een Breedeweghoudende, hetgeen met cultuur niets te maken heeft, weshalve ik, beducht voor misverstand, dezen naam niet wilde kiezen.

Welnu, Philalethes is het, die ergens, 't is op pag. 216, den naam van Adolphus Venator noemt. 't Is hausch niet meer dan toeval, dat hij nou net precies een citaat van Doctor Trigland ten beste geeft, Trigland, dien onze redacteur nog al eens ten tooneele gevoerd heeft. Onze vriend Philalethes was n.l. op de ketting gesprongen, omdat mijnheer Pantanechomenus, die er op stoffte, dat ie zich nooit kwaad maakte, blakende immers van 't-verdraagszaamheid, geprobeerd had, Trigland voor 't karretje der irenische broeders te spannen. Had Trigland niet in 1615 een tractaat geschreven, opgedragen aan de voorgangers van Bur-gemeester de Vlucht, en handelende over „de waare Moderatie en Verdraagszaamheid, die tot behouding van de Waarheid en Vrede in de Gemeenten Christi na Godes Woord onderhouden moet worden”? En had niet deze Trigland 4 proposities of stellingen over den vrede gegeven? En was niet de tweede van deze 4 stellingen precies naar den smaak van den irenischen Pantanechomenus geweest? Stond daar niet, dat men „om verscheyden manieren van eenige leerpointen te verklaren, ofte om verscheyden uytleggingen der Heilige Schrift, die met de Analogie des Geloofs niet en strijden, geen twist en moet maken, erken-nende gaerne de gaven, die God de Here andere in 't bequameijk te leeren, ende de Heilige Schrift te verklaren, medegedeelt heeft”?

Ja, 't stond er hausch, en Pantanechomenus was er erg mee in zijn schik.

Maar Philalethes slaat hem 't Trigland-citaatje gauw uit handen: je ziet, amice, dat er — behoudens 't saamen spreken — niets nieuws is onder de zon. Wat wou u, meneer, zoo vraagt Philalethes, wou u Trigland voor uw syncretisme laten pletten? 't Zal

niet gaan: lees maar eens de vierde these van den goeden man, want daarin „leyt de knoop”:

„dat men alle den raadt des Heeren, suyerlyk, eenvoudelyk ende duydelijk leerende, alle valsche leerlingen ende uytleggingen der Heilige Schrift, die met de Analogie des Geloofs stryden, ernstelyk met Gods Woort moet wederleggen: ende den genen die se verdedigen, dryven ende anderen zoeken in te scherpen, in Gods Gemeente niet en behoort te lyden”. O zoo! Je kunt, zoo wil Philalethes maar zeggen, je kunt in de kerk wel polyanachomenus, maar niet pantanechomenus wezen: je kunt wel veel verdragen, maar niet alles. Zeker, er komt veel vanzelf op 'n poofjes terecht, en je moet in de kerk elkaar niet kapittelen om een anderen aanpak van de kwesties. Maar als 't om fundamentele stukken gaat, dan moet je bedenken, dat als één schakel losgemaakt is, heel de keten „ter neder valt”. Wie de genadige verkiezing prijs geeft, loochent ook de zekerheid der zaligheid en de hoop der kinderen Gods; hij moet den mensch tot oorzaak van eigen zaligheid verklaren (de „vrije wil”); hij moet de bedorvenheid des menschen verzwakken, maar dan meteen Christus' betekenis verkleinen; en dat beteekent: 't fundament van het christendom omver stooten.

En dan volgt:

„Dit heeft Adolphus Venator wel gemerkt, die welke zeyt: dat die Leere die de zaligheyt hint aan de kennis Christi, ende de werken der Heidenen verklaert voor Gode zonden te syn, hangt aan de Leere van de Praedestinatie.”

Amice, vergis ik me erg, als ik aanneem, dat je van de catechisatie, de J.V. en de M.V. (want ik denk ook aldoor aan je meisje, en aan je zuster) nog genoeg weet, om Venator te kunnen vatten? Je begrijpt nu mijn pseudoniem wel, is 't niet? En anders moet je maar denken aan de bekende uitspraak, die ook al in Philalethes' mond is: „Vangt ons de Vossen (zeyt de Bruydegom der Gemeente Christus) de kleyne Vossen die de wynbergen verdueren”.

Zal dit laatste werk goed gebeuren, dan moet er systeem in zitten. Strooptochten zijn per slot van rekening toch maar gelegenheidstochten en stroopers zetten hier en daar 'n enkel vossenvalletje uit. Meer niet. Maar de jacht, die den wijngaard sparen wil, moet niet maar een enkel vosje vangen, dat je zelf voor de beenen loopt, maar liefst alle vosjes, die schadelijk zijn voor de opbrengst van den wijngaard. Zoo moet je b.v. tegenwoordig een kloppacht tegen onzuivere polemieken, hoe nuttig ook op zichzelf, vooral niet beschouwen als een systematisch vangen van die vossen, die een wijngaard bederven. Want de valsche ireniek is ook onder de schadelijke gedierten. Pantanechomenus werd altijd erg kwaad, als de vossen de teere plant van Trigland's stelling-nummer-twee loswoelden; géén polemieken, zei hij dan! En alle tolerantie-van-occasie hielpen het hem zuchten! Maar Philalethes had hem toch maar in 't vizier: meneer Pantanechomenus málde er niet om, als het nuttig gewas van propositie-nummer-vier er aan ging. Toen was 't zijn beurt, te klagen: hij zei niet: geen polemieken, en evenmin: geen ireniek, maar: geen duivel, geen wereld, en geen eigen vleesch, noch in de polemieken, noch in de ireniek.

Hoe langer ik er over nadenk, hoe meer ik schik krijg aan den naam, waaronder ik je zoo af en toe, hoe vaak weet ik natuurlijk nog niet, hier hoop te ontmoeten. Ik hoop, dat je mee helpt jagen, jonge vriend; maar dan niet bij occasie!

En nu, voorloopig goeden dag. Steeds graag,

t.t.

ADOLPHUS VENATOR.

Meer boksch, dan schaapsch.

De H. J. de Groot, schrijver van het werk „Schaap en Bok, in één Hok”, hervormd predikant, heeft onlangs ook catechismuspreken uitgegeven. De J. Los van Slddeburen schrijft erover in „Ons Kerkblad”. De Los geeft eenige citaten uit de preek van ds de Groot. Handelende over de lankmoedigheid in de tucht, zegt ds de Groot:

Tusschen haakjes: ik zou wél eens willen weten of men in 1834 en 1836 met onze dwalende „broeders” al zoo gehandeld heeft van de zijde der Gescheidenen.

Ja, ik zou nog een stapje verder willen gaan. En vragen, of zelfs nu in de gescheiden kerken de tucht op zoo hooge trap staat.

Wel! als 't een aanzienlijk heer of rijken boer betreft, van wien een groot deel van het predikantstracament komt, dan zal 't wel heel stichtelijk toegaan.

Doch over een arme meid die zich misdragen heeft, valt men heen met man en macht, en rijdt over haar heen met koets en paard. Men stelt haar voor den preekstoel als de zondares bij uitnemendheid en houdt een tuchtpreek waarbij haar de beenen beven. Intusschen zitten al die heilige mannen in de banken, de ouderlingen en diakenen voorop. Als het echter tot een steening kwam, en die zonder zonde was mocht den eersten steen werpen — het bleef even stil als in Johannes 8. Er sulde geen enkele steen door de kerk.

Wat wil men nog meer van de hooggeroemde kerkelijke tucht?!

Even verder:

Een kerkeraad, die eenig lidmaat treft met den ban, moet de vaste overtuiging hebben, dat dat afgesneden lid op het eigenste oogenblik geen deel noch erve heeft in het koninkrijk van Christus en van God. Zoodat, als deze mensch kwam te sterven, hij regelrecht ter helle varen zou.

En hier volgt dan de „toepassing”:

Maar ziehier nu, in wat wonderlijk licht sommige tuchttoefeningen der gescheiden kerken komen te staan. Waar men immers meermalen iemand onder censuur zet, dewijl hij wel eens een godsdiensttoefening bezoekt in de Groote Kerk. Of dewijl hij in die kerk, ter oorzaak van een gemengd huwelijk, zijn kind heeft laten doopen, of de doopsbediening heeft bijgewoond van een kind uit zijn familie.

Geloof dan nu waarlijk die gescheiden kerkeraad, dat met zulk een daad die getuchtigde persoon zichzelf gezet heeft buiten het Rijk van Christus? „Nu, nu, men moet de dingen zoo diep niet ophalen en er niet zoo zwaar aan beuren!”

Neen. Maar met zulke lichtvaardige practijken maakt men de tucht, waar men dan zoo hoog mee wegloupt, tot een paskwil.

Thans neemt ds Los het woord:

Als men dit alles leest, is men geneigd zijn ogen eens uit te wrijven. Aldus, meent een Hervormd predikant in het jaar 1939, wordt de tucht in onze Gereformeerde Kerken toegepast. Ik behoef zijn uitspraken niet tegen te spreken. Met alle vrijmoedigheid laat ik het antwoord op de vraag: Wordt inderdaad de tucht in onze kerken toegepast, als het hier wordt voorgesteld? aan de lezers van „Ons Kerkblad” over. Ik weet zeker, dat allen zullen verklaren: deze voorstelling is bealst onjuist.

Waarom ik deze uittalingen van Ds de Groot hier heb aangehaald?

Ik heb in deze rubriek meermalen de pogingen, die door onze kerken zijn aangewend om tot meerdere eenheid te komen op kerkelijk gebied, ter sprake gebracht. Tot dusver hebben deze pogingen weinig succes gehad. Ziehier één van de oorzaken. Men weet niet meer, hoe het in andere kerken toegaat.

De de Groot onthoudt onze kerken hun ware naam en spreekt steeds van de gescheiden kerken. Inderdaad, onze Gereformeerde Kerken en de Nederl. Hervormde Kerk zijn gescheiden kerken. Maar dat de afstand tussen beiden zo groot is, dat een Hervormd predikant in gemeente kan menen, dat de tucht in onze kerken wordt toegepast, zoals het hier wordt voorgesteld, dat wisten we niet.

Ditmaal was er meer van den bok, dan van het schaap in het kerkhok te vernemen.

De Chr. Geref. Kerk en de pluriformiteit.

De Kersten heeft met „De Wakker” een discussie, welke hier blijve rusten. In „De Saambinder” geeft hij volgende herinnering:

De Synode der Chr. Geref. Kerk is tot de erkenning gekomen, dat door de Geref. Gemeenten in Nederland de historische lijn der kruiskerken niet is afgebroken. Op dien grond is toen in 1925 door de Synode der Chr. Geref. Kerk te Groningen het volgende besluit genomen:

„De Synode (der Chr. Geref. Kerk - K.) besluit de poging tot vereeniging met de Gereformeerde Gemeenten te komen, voort te zetten en deelt deswege de Synode der Gereformeerde Gemeenten mede, dat vereeniging, volgens haar, mogelijk is op den grondslag, waarop in 1869 de gemeenten onder 't kruis met de Afgescheidenen vereenigd zijn.” (Acta art. 49.)

Dit besluit had een geschiedenis. Tot een poging om met de Geref. Gemeenten te vereenigen was in 1919 door de Chr. Geref. Synode besloten, maar met de nadrukkelijke verklaring, dat de Chr. Geref. Kerk gebonden is aan het „behoud van het beginsel”

„dat alle Gereformeerden uit alle kerken naar eisch der Heilige Schrift en Formulieren van Eenigheid geroepen zijn zich tot de Chr. Geref. Kerk te voegen”. (Acta Syn. 1919 art. 62.)

De Chr. Geref. Kerk stond op het standpunt alleen de ware kerk in Nederland te zijn. Alle Gereformeerden daarbuiten waren volgens haar gehouden zich tot die „ware” Chr. Geref. Kerk te voegen. Van vereenigen was op dien grond voor de Geref. Gemeenten zelfs geen sprake. Ja, zulk een voorstel beoogde geen vereenigen, maar opslokken van anderen in de eenige, ware kerk in Nederland, t.w. de Chr. Gereformeerde.

Deputaten van beide kerkengroepen hebben deze zaken in een vergadering te Rotterdam oprecht besproken. Het gevolg is geweest, dat de Chr. Geref. Synode in 1925 tot de erkenning gekomen is dat de Geref. Gemeenten op den historischen grondslag der kruiskerken staan. Op voet van gelijkheid besloot toen de Chr. Geref. Synode met deze te onderhandelen, gelijk in 1869 geschied is in de vereeniging van vele kruiskerken met de Afgescheidenen. En die erkenning der Geref. Gemeenten vond haar grondslag hierin, dat de Geref. Gemeenten enerzijds de historische voortzetting waren van de actie Ledeboer en anderzijds (en daarom gaat het nu) van de kerken onder 't kruis van 1834-'39.

Hoe dit besluit der chr. geref. synode zich verdraagt met de in „De Wakker” soms gegeven betuiging van instemming met wat „De Heraut” over de pluriformiteit schreef, vat ik niet. Maar hetgeen ik niet vat, is meer, dan waar ik wél bij kan.

Ter a.
de Gere-
de chr.
zelf in
weeglijk
door we-
vigen er
Deze erk-
pluriform-
tot same

Ds B.
gende:

He-
onde-
miss-
loof.
En
weten
der v
behan
te wa
Ma-
sies o-
en on-
in na
bedoe-
loof”,
den”,
Catec-
de vr
't W
aan o-
gaan
zeg il-
is de
beteel-
Ma-
wense
gebru-
dan i
de m
tweed
dat d
reden
dere
aanbe-
Ik
gelool
Wij
loof”,
te n
loof”,
nogal
zeke
loof
onder-
voudi
is he
het p
heil,
daar,
vurig
niet c
mag i
In
gelool
Het e
tweed
nu d
zijn a
komt,
worde
het k
van
heid
En
„klein-
„klein-
„toev-
K1
We
sch
de Se
stand
Wa
dat v
(„Wa
En d
Matth
Nu
ter er
klein
en aa
heel g
loogel
zegge
dere,
dat ie
gen, c
het n
gerege
kent,
het z
niet d
Lat
in het
Een
nooit
Maar
Ze do
tijden
Jesux
weer
op d
wen
Das
„Hoe